

O az egész Vázsonyiból főleg a nagy papáját utálja. E versben egyéb-képű politikai jóslásokba is bocsátkozik, amelyekben kétféle, hogy

*„Miből juttok ti Palesztinába,
Köveir zsidó szíveid magyok,
Mintsem nektek sikerüljön itt
Felszórni a böcker-masztalot*

Milyen költői, fiatal és szép ez. Egy felfélt lélek nagyszerű megfigyelése.

Felfütné keltő még patlgó rímusaival a „Roschasanó” című dal, amelyek bevezető strófája így hangzik:

*Roschasanó, roschasanó — hasanó,
Szép egy nap ez — ünnepi is sok
[Shamá,
Csak úgy rajzik tőle a nagy Budapest,
Mely nia ugyan cudar gyönyörűen fest.*

A könyv szemelvénye egyébként a „Régi dal, régi dicsőségéről” című vers, amelyben teljesen kifejezésre jut Markos patyi költői egyénisége és hivatottsága. A zsidókról elmélkedik a költőmennyében, amely csak egy csöpög a toleranciától. Ime:

*Hamis bókis, igaz család kenyere,
Zsoltaj léte, ha magyar is a neve,
Retagyi mellett tájékozson az Iszák,
Őt hatóság szédelőg hazafélsé.*

A két utolsó sor a gyengébbek kedvéért ritkán van szelvé.

Sajnos, helyesülése miatt nem foglalkozhatunk a kötet minden versével érdemiül, ezért elégedjünk meg ezzel a rövid méltatással. Mindenesetre azonban érdekes volna megtudni, hogy ki az a lelkes könyvterjesztő, aki a Markos gyerek örökzöld kiadvány dobánnyágyára és ott a munkások között veszteget. Mert nincs kizárva, hogy a kötet tartalma és a könyvterjesztő buzgósága között némi összefüggés van. Utóvégre minden lehetséges. Mát lehet tudni, hogy egy ilyen nyugalmazott vállalkozásvezetőnek néha milyen boldogságok jutnak az eszébe.

Babits László

F-1884

HAZBIZALMI ERTEKEZLET. A lapotvárost bérházban, hol albirletben megalkodtam, értekezlet volt vasárnap délután, melyre minden lakót szigorú ukáz bizétt meg. Bár fontos dolgom lett volna, mégis lementem az értekezlet színhelyére, egy tágas pinelyukba. Gondoltam, az elromlott liftekrol, a büszkös udvarról, s hasonló fontos ügyekről tárgyalunk. Ezzel szemben a közléstől távol. Napirend előtt lemondott a főbizalmi és lemondottak a bizalmiak. Ugyancsak napirend előtt ekes szavakkal tolmácsolták a bizalmiak a főbizalmi előtt a ház bizalmát s kérték, vonja vissza a lemondását. A főbizalmi, ki beveszégére való hivatkozással mondott le, egyszerű meggyőzést és visszavonta a lemondását. Ugyanezkor szintén napirend előtt a főbizalmi felszólította a bizalmiakat, győgyuljanak meg ök is és vonják vissza lemondásukat. Mit tesz isten, a bizalmiak is meggyőzultak. Most aztán fellállott egy köveir lakó, ki hibára szeretne szakszervezeti tag lenni és előadást tartott a proletár kötelességéről. Hengezett, ő milyen proletár, legyenek a többiek is jó proletárok. Azok vagyunk, zugta a tömeg, de ekkor előlépett egy albert, zömök kis asztalossegéd és bejelentette, hogy megy a frontra, vilásszanak a helyére más fizikai bizalmi, igen ám, de több fizikai munkás nem lakott a házban. — „Hiszen ez rémes!” — sikitotta az első számú proletár. — „Utóbb még egy vas munkást küldönek a nyakunkra bizalmink.” — „Pardon” — mondtam én — „ha olyan nagy proletárok az elvtársak, miért veszeketnek egy igazi proletárvárost?” — Erre nem tudtak felelni ahelyett fozni kezdtek a derék asztalost. Ne menjen a frontra. Az asztalos azonban hajta hatatlan maradt. Végül is az első számú proletár vállalkozott, hogy kerit egy ismerős fizikai munkást a kis asztalos helyett. Mindent gyűjtést is kezdett a beszerzési költségére. (L. I.)

Fellevő szerkesztő: Gándör Ferenc
Helyettes szerkesztő: Diószeghy Tibor
Kiadóhivatal vezetője: Woznay Aladár

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
V. Szalay-utca 2. földem. (Országház-16r.)
Telefon: Szerkesztőség: József 63—86.
Kiadóhivatal: 26—37.

Az Ember előfizetési ára: egy évre 96 korona, félvire 48 korona, negyedévre 24 korona. Egyes szám ára 2 korona. Megjelenik minden csütörtökön hajnalban.

AZ EMBER

GÖNDÖR FERENC POLITIKAI HETILAPJA

F/834

POGROM!

Munkában az örült köszörüsök

Egy szomorú asszonyról

Irta: Révész Béla

Levél Clemenceauhoz

Irta: Gándör Ferenc

Caillaux szenvedései
francia börtönében

Éhség-pánik

Specialista!

Magyar urak

ellenforradalma Bécsben

Markos páter örtüzei

stb., stb.

Egy szám ára 2 kopona

Hozzuk
Sebestyén „**GAMBRINUS**“ éttermébe
VII. Erzsébet-körút 27
Estőnként brassói Kozák Gábor muzsikái

TÉLIKERT
MAGYAR-ÚJ 22-24. TELEFON: 147-26

Gyönyörű ketherlyiség
Két színpad.

Színház-, kabar- és variété-műsor!
Az előadás mindkét színpadon d. u. 6 órákor

FŐVÁROSI ORFEUM

Budapest, VI. Nagymező-utca 17. szám
Igazgató: Keleti és Ribner. Telefon 3-17

2 Loris, gimnasztikai egyveleg

Mister Galambos, lökövízra a Dollár-
néni. Buhózat. Schenk. Prolongálva.
Gyárfás úrműsorral. Előadás 6-ór kezdődik

Nem Nem Soha!

szem választék máshol

hangszert,

mint a szakértőnél
„**HANGSZER OTTHON**”

Fekete Mihály

vezetési

Budapest, **Művelődés-körút 9. sz.**

Az összes hangszerek, gramofonok és hanghalmazok a legnagyobb választékban.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., ERZSÉBET-KÖRÚT 31. SZ.

Minden esti és délutáni elő-
adásra a kitűnő juniusi műsor

**DIANA
DUDER**
PROLONGÁLVÁ

APOLLÓ-KABARÉ

A nagyszerű új műsor!

Előadás kezdete 6 órákor.

Ünepszám és vasárnap délután fél 8
órákor másikat hétfőn előadás
teljes est. műsorral.

Aki „Az Ember”-re
ezéss évre előfizet,
ingyen kapja

„AZ EMBER”

eddig megjelent
összes számait.

AZ EMBER

**Egy szomorú
asszonyról**

Rámsóhájt az emlék, amint le-
írom a bánatos magyar nevét:
Ilonka. Gőndör Ferenc, a gyász
ünneplő orgánájával, írói vallomá-
sokkal sirtajta könyvben az elhunyt
feleségét.

Engem most az az írói feladat
foglalkoztat, hogy a betű érzékeny-
ségét megtaláljam és érzetniti tud-
jam, milyen ritka asszonylélek kö-
zelségében értettem meg egyszer a
nöiesség költésztét s megzendül
képeletemen a finomságok, gyön-
géségek hárfaskálája, amik valaha
egy asszony tulajdonai voltak. Tul
a borongó ismeretségem, a portré-
gyűjtő literatura számára óhajta-
nám fölvezetni a szenvedések álto-
zatos, odaadó asszonyát.

Tipusa volt a vidék csöndjében
kialakult modern női léleknek.

Mi, akik itt Pesten keserünk,
harcbákeredünk, megcsömörlünk,
ujra fölbuzdulunk, újra lecsügge-
dünk, annyira leigáztak vagyunk
a magunk életével, hogy nem igen
gondoltunk a halk, de zsendülő
életre, ami a háború előtti évtized-
ben a vidéki városokban, falvak-
ban érlelte már a várakozó női in-
tellektusokat. Mély analízis szá-
mára való lenne az, hogy itt az or-
mokon zajló események hogyan
zúgnak le a völgyekbe, Pest büvös-
köre alá került vidéki emberekre; a
nagyszerű könyv híre mint légből
át falvakban merengő asszonyok,
lányok képeletem, zene, képzőmű-
vészet felsőltsz szenciói mint indit-
ják sebesebb ütemre a városokban
szendergő női sziveket. Ami itt a
közvetlen közelségben elvadt erő-
vidal, az a figyelő vidéki ember

előtt talentumok rakétás rivalizá-
lása, ami ének mámoros bizako-
dással itt megharsan, az harmóniás
melódiával szüremlik le az apró há-
zak tájkéjára; az érzékeny vidéki lé-
lek, ha olyan a hajlandósága, magá-
ba mélyül, a szépet, a gondolkot-
tót, eszének kívánásai szerint gon-
dosan megmunkálja s meg nem za-
vart hangulatát föl tudja diszíteni
a salakkal forgó kultúra kiválaszt-
ott tisztaságaival. Az izgalmas rej-
tély, hogy az elaltatott, elhagyatott
női lélek hogy bontja ki szárnyait
kulturátság fuvaltatára, idáig is a
vidékről küldte fel leginkább hoz-
zánk az izeneteit. Néhány vidéki
eredetű nagyszerű asszony, a him-
poros talentumokkal, a bizonygá-
ré.

Ilyenféle, meghatott, értő lélek
volt az asszony is, akiket itt késői
szemfedőjét szövegtem. Valahány-
szor találkoztam vele, ahányszor
eltűnt alakja után tekintek, a ki-
finomodott, modern nő problémája
int rá az elgondolkodásomra.

Néhánynapos asszony volt, ami-
kor megismertem. Írók, művészek
voltunk együtt, bőles rendezői az
örömmek, ha szíves, őszinte az al-
kalom. A friss menyecske sugárzott
közöttünk. Pelejtett csipkés ital,
rég eltörtött velencei poharak, bo-
londos kergetőző beszélgetések és
az ajándékoskedvű zongoraszjáték.
Ránk énekelt a csudálatos beszéd:

Főrré, szűz lelkünk rakjuk a sutra,
Lalla, lalla.

Be megjártad itt, oh Zaratusztra...

Figyelt, felelt, a művészet körül-
futotta törekény lelkét, testét, asz-
szonyi boldogságával együtt ivelt
a gyönyörködése s mint fölserdült
virág a napfénytelen, kíváncsi
nyitott ki előttem az új asszony-
lélek.

Utóljára egy őszi éjszaka találkoztam vele. Halálos agyán volt, redakciós munkámban kaptam az üzenetét, hogy beszélni akar velem, tudta, hogy családámék hiú barátja vagyok. Nem feledhetem el soha ezt a látogatást a szanatóriumban. A halál járt az őszi ég alatt, kertek, ligelek pusztulásának illata rohanó kocsim körül, a fiatal asszony bucsuzó kezét fogom, motollás, beleg szíve szinte érzik az elsőtétült szobában, a férje, az orvos és én megbénultan a reménytelenséggel tanácskozunk és megvirradt, mire pihegő élete eliramlott.

Küzdök a meghatározással, hogy szavakkal el tudnám mondani az illanást, ahogyan ez az asszony lélek átlebegett földieken és ahogy álom, sóhaj, emlékező érzékenységek vissza-visszahívják különös, mélyen meghatározalják.

Engem mint írórt persze nagyon érdekelt az is, hogy milyen igaz értéke, alázatos hivatás volt a mi kavarogó literatúránknak. Az ösztöne sokszor megcsillogott előttem. Nem tévedett írók, könyvek megítélésében. Ki tudta szemelni magának ingadozás nélkül, mi az igazi matéria, mi a kalandosság és gyöngye lelke a harcosság makacsságával óvni, védeni tudta, amit egyszer szépnék fölsimert. A kitalálásnak, csalhatatlan magabizánsnak imponáns példája volt az, hogy egészen csitri leánykorában megismerte Ady Endre megcsufolt, kigunyolt műveit, kritika erejű intellektusa magába ölelte az ismeretlen poézist és elmélyült hittel meg tudta várni az időt, mely elhozta Ady Endre és a maga igazát. Sok jól elgondolt megjegyzés, kiélezett megfigyelés, finom és beszédes mosoly, mámoros elhallgatás, mint a forgó tűkör mutogatták lelke képeit, mindez, mondom, megsegít nekem, hogy a kimerült női talentum állott elem, de

e hódító tulajdonságnál is becsesebb előttem az emberi alakja, hogy az emancipált nő mint tudta magára öltetni a nőesség varázsát, olyan felhár verőfényvel, amilyen sültekéhez alig jutunk el bus utainkon. A lány ének, amitől még szépségül tud e rabló világ: a gyöngédség kiválasztotta őt az emberek közül, vértelmekeket sejtő szemzibálítás, gyótró, orv, hosszadalmas szenvedéseinek meghocsajító viselése, a szolidaritás igézete, hogy titkolja önmagát és csak a harmóniát kínálja hiveinek, övéinek, e csodálatos női képességek megdöbbentenek most, ahogy lehanatolt, szegény figuráját vissza-vissza alakítgatom.

Hallatlan ereje van az örök nőies ségnek; az emlékezés Veronika-leplein fölmerül ködvonalával a martírbrázart, valaha tüzelő tulajdonságok, hajdani csápos finomságok, a tisztaságnak elsuhanó illata diadalmasabbak, mint az elfeledő valóság... és megrendültem érzem, amint a halott-élő asszony őrt áll itt gondolataim fölött...

Révész Béla.

ISMÉT ÉNEKLIK AZ INFANTE-
RISTET. Megirtuk, hogy *Göndör* Ferencnek „Infantist” című versét le kellett venni az Apolló-kabaré műsoráról, mert az éneklést *betiltatták*. Megállapítjuk, hogy cikkünk megjelenését követő napon egyenesen *hivatalos utasítást kapott az Apolló-kabaré, hogy az Infantist ismét énekeljék*, mert úgy látszik, hogy valaki illetéktelenül és tudatlanul avatkozott bele ebbe az ügybe, viszont illetékes helyeken, így a Közkutatásügyi Népbizottságnál is könnyen megállapíthatók, hogy az „Infantist” a régi *imperialista háború elleni lázít* és így nem láttak semmi akadályt arra, hogy a verset tovább énekeljék. Kiadták tehát a joggatlan betiltást megsemmisítő hivatalos utasítást és azóta az Infantist című dalt *Németh Juliska estéről-estére éneklék az Apolló-kabaréban*. A művésznő elbádosának tüntető nagy sikere van.

Levél Clemenceauhoz

Engedje meg, Clemenceau ur, hogy Önhöz, akinek szenvedélye a békecsinálás és a jegyzékváltás, én is intézkedést írt, ezen az egyáltalán nem békes helyen egy békejegyzéket. Engedje meg, mert hiszen ha nem enged meg, akkor is megírom Önhöz, Clemenceau ur, ezt a jegyzéket és esetben kiderülne, hogy Önnek voltaképpen nincsen is hatalma, hogy az Ön parancsait nem muszáj olyan vakon teljesíteniök az embereknek. Ez előbb-utóbb ki fog Önről, vén békecsináló, derülni, nagyobb és komolyabb dolgokban is és mivel hogy én már most is tudom, hogy az Ön ereje és hatalma milyen végtelenül problematikus, tehát anélkül, hogy kérdezném, anélkül, hogy megengedné, ezen minden ünnepélyesség nélkül jegyzéket intézek Önhöz. Ezuttal elsősorban magánügyben fordulok Urasághoz, aki a békét dinamitból kövácsolja, aki a népek örendelkezési jogát úgy értelmezi, hogy a népek pedig kussoljanak és Ön parancsol, aki a megegyezéses békét úgy képzeli, hogy Önök ott Versaillesban diktálnak, országokat, földrészeket rabolnak el és ebben annyi a megegyezés, hogy az elrabolt országokat, a rabláncra fűzött népeket Önök nem kérdezik meg, azokkal nem egyeznek meg, ellenben egymás között a versaillesi cinkosok közönetében abban, hogy rabolnak, fosztogatnak, elgázolnak, rabságba döntenek embermilliókat. Már tudniillik addig, ameddig ez Önökön, versaillesi békeangyalokunk mulik, addig, így csinálják a dolgot. Hát csak csinálják!

De komolyan hiszi-e Clemenceau ur, hogy például *Bihardíószeg* nevezetű magyar mezővárost örökre el lehet-e szakítani ennek az országnak eleven testéből és lehetséges-e az románná tenni onnan a versaillesi békeasztalkától. Ne haragudjék, hogy pont *Bihardíószeg* utamatot, hiszen Ön valószínűleg sohasem járt a *díószegi Nagytúción*, Ön nem furdított nyáron az Erben, de engedjen meg, én *Bihardíószegen* születtem, én sokat jártam a *Nagytúción*, sokat lubickoltam, az Ért

habjaiban, ott tanultam meg a *díószegi iskolában* a betűvetést, ovódiában, iskolában ott börtönkáltam kistú koromban és így módfelel érdekel engem, hogy voltaképpen mit is vétett az én fatornyos falum, hogy odacsapták Romániához. Nem hinném, hogy megegyeztek volna a versaillesi békeasztalok a *díószegiekkel* abban, hogy ezuttal már öök románok lesznek.

Nem hiszem, hogy az úgynevezett örendelkezési jog alapján helyezték volna át *Bihardíószeg*et Romániába, mivelhogy a *díószegiek* nem románok, hanem magyarok és ha őket megsza-vatják, hát bizony egyetlenegy szava-zat sem fog esni Romániára. Nekem már, fájdalom, nincsen *Díószegen* szavazati jogom, mert én régesrég hűtlenül kivándoroltam az Ért partjára, de én sem tudnék beleegyezni abba, hogy ha én haza akarok menni a szülőfalumba, akkor *utlevelet* kell váltanom és külföldre kell utaznom. Én nem Romániában születtem, tisztelt Clemenceau ur, én Magyarországon születtem és — valóban van fájókam az uraknak ott Versaillesban kihirdetni azt, hogy *Bihardíószeg*, ez a *töszgyökeres Bihari magyar falu Romániában van?* És komolyan hiszik-e Önök, Clemenceau ur, hogy a *díószegi* magyarokat elrománosították? Hogy a nagy Hajdunét ott *Díószegen* románná teszik? Hogy *Puskásoké, Kovácsé, Kiss Istváné, Gajdyék* és a többi *díószegi* magyar, hogy ez mind román? És *Klein Simon* vegyeskereskedő és *Deutsch Ferenc* rőfös és rövidúru üzleletes és *Weisz Jakab* malmos és *Stern Lajos* kocsmáros valaha az életben el fogják ismerni ott *Díószegen* magukról, hogy öök románok? És az öreg *Kling* bácsi, a *díószegi* borbély, aki nyír, bértvelet és fogat húz, vajjon ki-méletes lesz-e, ha megszálló román csapatok kerülnek miúrtó kezébe? Vajjon nem fogja-e a szakállal együtt a bőrt is lebertévalni a román ábrázatokról és vajjon a fájó rossz fog mel-lől, nem fogja-e a jó fogat kiráncigálni, ha éppen elkeseredett hangulatban találja a hozzá beható román hazafi? Komolyan hiszi-e Clemenceau ur, hogy az én szülőfalumat *Bihardíószeg* nagy-községet valaha végérvényesen Ro-

mániához lehet-e csatolni, hogy a diószei szüreteken román nóták fog-nak-e zsongani, zengeni, hogy a jó bihari földnek velésénél aratásánál román beszédűl fog-e visszhangzni a napítottól áldott, dus bihari diószei határ? Lehet-e józanul a diószei köz-szégárháza román betűket pingálni, le-het-e ezt a szintiszta magyar falut le-tépní az ország testéről és oda kenyé-rszeritani az elnyomó és kizsákmányoló román bojárók igájába? Ha ezt hiszi Clemenceau ur, akkor nem ismeri a diószei magyarokat, mint ahogy én ismerem őket. Hát nem lehet, Clemenceau ur, nem lehet, ezt sohasem lehet.

Aminthogy nem lehet soha *Arany János* szülőfalujából, *Nagyasszonytől*, ebből a tipikus magyar községtől román faerzést csinálni, Híába erkölcösek, mert perverzitás azt gondolni, hogy például *Nagyvárad* városa valaha az élethen román lehet. Nekem szemé-lyes nagy fájdalom Nagyvárad, mert a diószei gyermekek után Váradra kerültem és fán a legszebb ifjúságom ott viharzott el. Hát komolyan gon-dolja Clemenceau ur, hogy a Bémer-ter a Szilgilei színházal valaha román lesz? És a Zöldfa-utca, az Olaszí, a Kossuth-utca, a Szucsay-utca, a Nagypiac, a Kispiac, a Koltovszári-utca, a Malom-utca és a többi váradí utca, ahol lámpással kell keresni egy-egy eltűnt románt, ahol mindenki magyar, hogy az a Nagyvárad valobán át fog alakulni román várossá? Hogy a Sebeskőrös két partja a maga kipró-bált nagyszerű és harcdezt munká-saival a műhelyek dolgos és árutada-nya népe, a váradí sok ezer socialista, hogy ez valaha el fogja ismerni, hogy a legelnyomottabb és legsötétebb or-szághoz, a bojárók országához tarto-zik? A Rédei-kert, ahol a fák is ma-gyarul susognak, ahol valamikor én kifutól jártoztam és minden hokor kedves, régi ismerősöm, a Pece, a Li-tyogó malom, a reálisokola, a gimnáz-ium, a nyári színház, a Kishíd, a Nagyhíd, az egész gyönyörű, drága Váraí, ahol valamikor *Ady* Endre a legszebb magyar verseket énekelte be a jázminos levegőbe, hogy a Kőrös-partján virágzó kis Páris, ahol még néhány esztendővel ezelőt a Holnapo-

sok esztája dult, ahol szinte valameny-nyen írlnak valamikor újságot, ahol statisztáltnak a színházban, ahol sze-relemesek voltunk, ahol fiatalok volt-unk, ifjúságunknak ez a soha el nem felejthető részeg, főlzsines, kedves, csalo, piszkos, drága, meleg, szines vá-rosa Nagyvárad, hogy ez többé már nem a miénk? Hogy ez most már román lesz? A vastag *Polláné*, ott a színhází bodega mélyén elhíszí-e a ro-mán listezeknek, hogy Váradból többé soha nem lesz magyar város?

Bevallom Önnek nekem egyáltalán nem kedves Clemenceau ur, hogy tík-kos vágyam az, hogy álszakállban átruhában megjelenjek egy este Váradon és beüljek a *Royal-kávéházba* és megnézzem, hogy mit művelnek ott a hódítóék és a Royálból átbálgalaz az *Emkőbe*, az *Emkőből* a *Pannoniába*, onnan a *Fekete Sasba*, mind végjár-áni a váradí lokálotok, hogy hát tulaj-donképen miéint is fest ez a város román uralom alatt, mint Ferdinánd király meghódított tartományá. És olyan nagyon szeretnék besurranni a váradí Munkás-otthonba, megkérdezni azokat a régi, hűséses elvtársakat, hogy kik valóban beletérődtek-e már abba, hogy Nagyvárad román iga alá kerül? A legnagyobb és legszebb é-mény volna végigbolyongani a váradí utcákon és tereken, megnézni a kor-zón grasszáló, hódító listz urakat és kibandukolni a Malom-utcaá, oda a 199. számú ház árnyas udvarába, le-ülni a fa alá, mint valamikor már maíndnem husz esztendővel ezelőt.

Nem tehetek máz, de bizony kissé elvezekonyultam. Magyulva gondolok most Nagyváradra, Diószegre, Szalota-tára, arra az egész vidékre, ahol kis-gyerekek és ifju völlum és amely vidék az Önök igazságsógága jóvöllából most már „külföld”. Hát Clemenceau ur, mindezeknek a dolgoknak pedig nem lehet jó vége. En tudom, hogy egy olyan makacs vén embernek, mint amilyen Ön, nem lehet beszélni, józan szóval, Ön elvakult. Ön süket és Önök ott Versaillesban olyan békét csinál-nak, hogy arról koldul az egész világ és arról koldulnak végül — maguk is. Önnek, Clemenceau ur, elvögro könnyű, mert hiszen Ön olyan öreg ember már,

hogy előbb-utóbb remélhetőleg mégis csak meg fog már halni. Ön után az özönvíz, gondolhatja azaz a kegyetlen vén fejével, de hiszen ez özönvíz olyan közelről csapokd immár, hogy még Ön is, kinek pedig híhetőleg már nem sok van hátra, még Ön is belesodródhatik, oh, galamblelkű apostola az igazságos és megegyezéses békének, ó vén Cle-menceau. En itt voltaképpen csak ma-gánügymben magánlevelet írok Ön-öz, de néhány millió magyar éi eb-ben az országban, akinek szintén van az Ön jóvöllából hasonló magánügye és aki mind-mind írna most Önhöz le-veleket, melyek közül egyet sem tenne ki az ablakába. De hiszen Ön most nem is ér rá leveleket olvasni. Ön most az-zal van elfoglalva, hogy visszaadja a világnak az ő békéjét. Hát csak aája vissza, Clemenceau ur, azt a békét, majd a világ is, a világ összes népei is visszaadják kamatosítóÖnöknek mind-azt, amit most Önöktől, ó versaillesi békeagyalókak — kapnak. Mindent, mindent vissza fogunk adni.

Güddör Ferenc.

AHÁ, NA! EZ VALÓ NEKTEK KAHÁNA. A maisták fő és és disz-költője, a kitűnő *Kahána* Mózes, kinek rejtélyesen *Rigondó* címszóval *Életben* több mint adunk izelítőt olvasnánk, több új irodalmi műfajra tért át. Utolsó kéziratát ezuttal kivételesen a *Színházi Életben* láttuk nyomtatásban viszont és örömmel konstatáltuk, hogy ide sok-kal különbekeztet produkál kedvencünk, mint a Mába. Nem szép tőle, hogy így mellőzi a Kasságot. Elvögro mégis ezt az fedezte fel. Mázor, ha olyan nagy-szerű anagrammákat fog alkotni, mint amilyeneket most a színházi lapnak be-küldött, adja át közlésre a *Mának*. Meg fogják látni, hogy mennyien olvassák majd akkor a lapot, ha megjelenik ben-anagrammát lehet csinálni: „*ronda bo-gár.*” *Irtá: Kahána Mózes*. Sőt helyes lesz, ha a *Máca* is áttér az anagram-mákra. *Mez a Reiter* is. És a *Kudlak* is. Mind. Így talán sikerülni fog tehetésü-ket teljes egészében kifejtetni. A *Máttis* csak *maradón* meg a képrejtvény raj-zolásánál.

Pogrom! Munkában az örült közsörüsök

Riasztó hírekkel van tele a város és az ország és izgató röpiratokkal árasztják el mindenfelé az embereket. Lelkiismeretlen és ostoba tökfők köpögömra, zsidómészárlásra akarják fölheccelni az embereket, és ez az alváló heccelődés egyre vakmerőbb formában jelentkezik s egyre nagyobb méreteket ölt. Nagyarányu mészárlásról és meg-torlásról sutlognak és firnkálnak rejtejt helyekről a tüzzel meggon-dolatlanul játszó, lelketlen bujtogo-tók, akik folyton közsörülik a kardjukat, hogy majd elérkezik a boszúállás pillanata és kegyetlenül megtorolják azt, hogy itt a kommunista rendet merték vakmerőben fölépíteni. Ezek a kardközsörülok, ezek az örült közsörüsök a leg-népszerűbb jelszóval, a pogrom jelszavával próbálkoznak, mert hiszen mi sem könnyebb, mint minden bajt a zsidók számlájára írni. Ezt a néhány figyelmeztető sort mi nem a zsidók érdekében írjuk, ha-nem írjuk azoknak a szegény örül-teleknek az érdekében, akik má^r odáig merészkednek, hogy véres megtorlásról álmodoznak és kö-szörülik, csak közsörülik a kardjukat és készíttik elő a pogromot, amely egyszerre végez kommunis-tákkal és zsidóval egyaránt. Hát ide hallgassatok, ti örült közsörüsök:

A kommunizmus nem zsidó ta-lálmány és épp olyan fájdalmas a gazdag zsidó kapitalistáknak, mint a római katolikus vagy a református vagy a baptista gazdognak. A kommunizmus a zsidó bérlő, ban-kár, gyáros és nagykereskedő va-gyonát, gyárát, bankját, földjét, pénzét épp úgy elveszte, mint a má-gánosok, zsenitrikét és egyéb keresz-tény kapitalistáktét. És mert a zsidó

tőke rendszerint sokkal mohóbb és pénzsóvárább mint a keresztény, tehát a zsidó kapitalisták, ha lehet, még jobban gyűlölik a kommunizmust, mint a keresztény kapitalisták. Ostobaság tehát a kommunizmus miatt zsidómészárlásról, pogromról beszélni. De mindentől eltekintve, végzetes könnyelműség és öngyilkos politika általában ez a kardkőszőrülés, ez a hangos készülődés a megtorlásra. A munkásság a dolgozók számára ragadta el a hatalmat, ez a hatalom szilárd, erős és higgyék el az örült közsőrűsők, hogy ez a hatalom bizony megdönthetően. Tudjuk nagyon jól, hogy a munkásság egyáltalában nem élt vissza idáig az ő roppant hatalmával és még a háborús vérontás vezető cinkosait a régi bünök közismert és obskurus alakjai is elkerülték idáig büntetésüket. A munkásság a mulat bűneiért senkít meg nem büntetett idáig és csak olyanok kerültek megtorló eljárás alá, akik nyíltan szembeszálltak a proletárok uralmával, akik ellenforradalmat szítottak. Amikor tehát a munkásság ilyen nemesen és ilyen nagylelkűen gyakorolja a maga hatalmát, akkor a legfelbőszítőbb igazságtalanság és a legvakmerőbb oreátlanság bizonyos ellenforradalmi körökben véres megtorlásról álmodozni. Miért akarnak hát véres boszút?

De ennek a bujkáló irányzatnak, példátlan igazságtalanságától is eltekintve, végtelessé könnyelműség, ostobaság és önzsevélyes örültség az, amit ezek a boszúért líhegő örült közsőrűsők művelnek. A munkásság szilárdan tartja kezében a hatalmat, azt onnan kiesvarni többé lehetetlenség de ha külső nyomások alatt bizonyos időre ki is ejtené a proletáriátus kezéből a hatalmat, mindenkori olyan tényező maradna, amellyel komolyan kell számolni és amely

ezerszeresen megtorolna minden ellene elkövetett ugnyevezett vérszót. Megtorolna vagy nyomban, vagy hamarosan. Ez a pogromcsinálók számára a jobbik eset. De hiszen ma még minden hatalom a munkásság kezében van és a mi véleményünk szerint ott is fog maradni. Hát bocsanatot kérek, ha ilyen körülmények között egyre hangsúlyosabban jelentkezik a pogromcsinálók toladók lármája, ha egyre vakmerőbben közsőrülnek kardjukat a vérszót-lyhegők, akkor igen könnyen kihívhatják maguk ellen a felfegyverzett proletáriátus megsemmisítő haragját. Nagyon jól tudhatják ezek a bűnös és becselen, sőtében bujkáló bajkeverők, hogy mindenkori volt bizonyos terrorista irányzat a munkásság soráiban, amely kegyetlenséget hirdetett, amely igenis igralmatlanul le akart számolni a burzsoáziával és főleg azokkal, akiket ellenforradalmárgyanusoknak tartott. A biggadt és fejelemzett munkásság soha egy pillanatn nem engedte érvényesülni ezt a terrorista irányzatot és igenis meg tudjuk idáig akadályozni, hogy fölösleges kegyetlenségek történjenek, hogy a proletáriumal tiszta levegőjél vérgöz moeszkolja be. E sorok írója is mindenkori nyíltan hangoztatta és olyan időkben, amikor ez még némi életveszedelemmel járt, megírta ebben az újságban, hogy minden kegyetlenkedést elítél és bár hisüleges, mindenre kész szolgálja a proletárok uralmának, de a leghatározottabban ellene van annak, hogy a munkásság visszaeljen a hatalmával és hogy a hatalmától megfosztott burzsoázi ellen bármilyen oiktalan kegyetlenkedés történjen. E sorok írójának ez volt a politikája idáig és ez lesz a politikája ezentul is.

De engedelmét kérek, ha ezzel szemben azt látjuk, hogy a másik

oldalról pincében rejtőzködő emberek pogromra izgatnak, ha azt látjuk, hogy vérszót lyheg egy se reg megvadult buta futóbolond, ha az örült közsőrűsők hajkeverő munkáját látjuk, akkor ingadozókká és habozókká kell lennünk és gondolkozóba kell esnünk, hogy vajjon helyes uton járunk-e, amikor a kimélet és a megéttés politikáját hirdetjük és vajjon nem a terroristáknak van-e igazuk, akik igralmatlanok és kegyetlenek akarnak lenni. Mindenestre a mi békés és megértést kereső álláspontunkat gyöngíti és orozva hátba támadja az örült közsőrűsőknek ez a vérengzeni kívánó hada és a terrorcsapatok helyzetét erősíti meg velünk szemben, a terroristáknak a kezébe ad olyan argumentumokat, amelyekkel szemben nagyon nehéz lesz nekünk hadakozni. És ha a munkásság óriási tömegei mindeddig nekünk adtak igazat és bennünket támogattak, akik humanizmust, megbocsátást s emberséges bánásmódot hirdetünk, nem tudhatjuk, hogy a folytonos kufmérgező munka, a pogromhecek, a szemtelen bangu rőpiratok és az állandó vérszóra való készüldés hatása nem fogja-e megváltoztatni a véleményüket s nem állnak-e oda a terrorcsapatok vérengző politikájá mellé. A helyzet mindenestre rendkívül komoly és minden pillanatban változások történhetnek. Nekünk ma is az a véleményünk, hogy a munkásságnak igenis nem szabad beugramnia a tuloldalról jövő kelletlen bajkeverők és pogromcsinálók ugratásának. Nem szabad a maga fejelemzett, nyugodt és békés utjáról letérni és nem szabad semmiféle kegyetlenségre ragadtatnia magát. Akármilyen nehéz és felelősségteljes is ilyen utálatos ellenforradalmi heccelődések közepette még ezt az álláspontot képviselni, mi megmaradunk emellett a szilárd véleményünk és meggyőződésünk mellett. A pogromcsi-

nálókat, a rejtett odukból rőpiratózókat, bujogatókat, a kufmérgezőket, az egész örült közsőrűs táborn, a vérszót lyhegőket, ezt a gyáblatos és ostoba kompaniát komolyan fejelemzettjük, hogy nemuljanak el, szüntessék be ezt a kizárólak az ő számukra veszedelmes, mérgező politikát, hagyjanak fel a pogromheccekkel, ne közsőrűjék olyan hangosan a kardjukat, ne bujogassanak, ne uszitsanak, ne csinálják ilyen oreátlanul a maguk kised ellenforradalmi játékait, mert különben valóban nem lesz többé olyan erőhatalom és nem lesz olyan önmegtagadó fejelemzettőség és józanság, amely a munkásokat vissza tudná tartani attól, hogy maguk is olyan utra ne tévedjenek, ahová az ellenforradalom kardkőszőrülő és pogromhirdető vakondjai provokálják és csábítgatják őket. Jó lesz odalent az odukbán kussolni, mert különben senkivünk, sem módunk, sem hatalmunk nem lesz többé megállítani a munkások lesujtani készülő öklét.

ILONKA. Az Ember vezető helyén találja az olvasó Révész Bélának „Egy szomorú asszonyról” című cikkét, amelyet mi a szerző engedelmével a teljesen átalakult „Új Idők” legfrissebb számából vetünk át. Révész Béla artistikus írása Göndör Ferenc fiatal elhunyt felesége emlékének áldoz, érintvén azt, hogy az „Ilonka” című könyv a férj mély és komor gyászának kifejezője az ifjan elment nemes asszonnyal szemben. Itt említjük meg, hogy az „Ilonka” című könyv első kiadása teljesen elfogyott és a második kiadás most kerül az olvasóközönség elé.

Az éhség-pánik

Hét hónapig nem voltam Budapesten s az emberek már a svájci határon figyelemztettek, hogy jó lesz vigyázni, visszafordulni, Budapestre be ne legyem a lábam, mert itt éhség pusztít. A külföldről jött magyar semleges szemével állapíthatom meg, hogy Budapest még nem éhezik, Budapestben csak éhség-pánik uralkodik. Félnek, hogy ki fog az élelem és Budapest ma is eszik az éhségtől félők farkascsővégyával. Ez Budapest válogat! Az ürühúst a proletáryomor és a burzsoa így egyformán visszautasítja, a káposzta és a paradicsom, „unalmas”. Régen a pesti ember sokat falt, balkáni módon tömte magát és paraszti korlátoltsággal törölte ételapjáról a neki szokatlan ledeleket. És most, amikor nem a proletárdiktatúra rendjéhez, hanem a háborús esztendőök által tönkretett világ termelési kaoszához kell alkalmazkodnia, a magyar gyomor lázadozik. A helyzet komoly, amikor áldozatra, lemondásra szűkség van, de egyben nagyon tévednek Budapesten. A nélkülözéseket, a beosztásos-életet, az élelemmel és iparcikkkel való takarékos-ságra, a gépies létnek ezt a sablonját nem a kommunista államrend teremtette meg Budapest nem azért nem dűsköl élelemben, Budapest nem azért nem tudja vállalni élesen szükségleti cikkeivel dolgozót, mert bolszevikki uradalom van és nem azért mert entente Mokád van és nem engednek be hozzáni egy szem kávé, egy méter selymet s egy pár cipőt az entente országából, hanem azért mert a háború alatt egész Európa kapitalista termelése összeomlott.

Íttől azt hiszik még nagyon sokan, a pénzes burzsoa körökben ez az ellenforradalmi lobogások parázsa, hogy ha nem vagyunk bolszevikiek, Magyarország egyszerre visszakerül volna a békebeli kapitalista eldoradóba, az entente mindennel ellátott volna benünkét. Ez a felfogás a régi burzsoa világnézet csökevénye. Nézzük Romániát! Az ententának nem volt áldógettebb kedvence és Románia állandóan sir, a román propaganda egybeben sem tesz, mint az ententétől segélyt

könyörög, mert nincs élelme, ruhája, iparcikkal! Az entente a barátain sem tud segíteni! Érdeke kívánta és politikai szükségése volt, hogy Bécsset láptálja és mégis Bécsben ha a nagy szállodák uszora áron el is látják a hadigazdagokat és magyar menekülteket, az alköb néposztályok nyomora kétségbeesjt. Amit Bécs az ententétől kap, az alköb néposztályok elosztása, de nincs is tulajdonban elosztás. Az ellenforradalmárokat azt hiszik és azaz hujtogatnak, hogy ha elkergetnők a proletárdiktatúrát, egyszerre tejjel-mézrel folyó kanaan lenne az ország, mindent megkaphán az ententétől. De elfelejtik, hogy túl fölösleges elmeszerkészlete és áruarklára az ententének sincs. Ma mindenütt nélkülözésekre van beállítva a világ és nehogy azt higgye valaki, hogy ha egyszer az entente-lal hivatalos béke volna, ez a békeállapot egyszerre visszavarázsolná a háború előtti javakban bővelkedő világot. Mi a különbség a háború előtti s a mai állapot között? Akkor a bőven termelt javakat a gazdagok és a pénzezel rendelkezők számára tartotta fenn a magyar kapitalista rend, szélesztotta a pénzzel fizetni tudó kiváltságosok között. Ma a kommunista rendszer még a régi rend által termelt javak maradványait s új termelési renddel produkált javakat egyenletesen osztja szét a dolgozók között. Az európai kapitalista termelés nincs azonban abban a helyzetben, hogy minden szükségesszel ellássa a leggyőzött államokat s kövülék Magyarország. Az egyetlen intakt ország — Amerika — pedig nem képes szállítani a hajóterhiány miatt. Ausztriát, Cseh-Szlovákiát, Jugoszláviát elepték az amerikai ügynökök, akik dollár-hitelre, sőt koronahitelre is üzleteket kötnek az ekvasztól kezdve a selyem-hemrisnyáig. A megköttöt üzletekből azonban még egy tonna szállítmány sem ért el Európába és hosszú időbe telik, míg megérkezik. Hiába állítják magukat az ellenforradalmárokat és burzsoák azzal, hogy vissza lehetne csinálni a háború előtti világot. Ez a világ meghalt és nem fog felámadni

soha többé! A háború a semleges országokon is olyan sebeket ütött, amelyek nem egykönnyen forradnak. Svájc, amelynek gazdag és boldog országának hisznet idehaza és ahová a pesti ember szvszorongva kívánkozik, lám Svájc is szigorú rendszabályokkal tudja fentartani élelmezési egyensúlyát. Svájcban az összes élelmezési jegyek érvényben vannak még. A Budapesti nem eszik olyan rossz kenyert, mint a boldog Svájc. A boldog Svájcban is vannak hústalan hetek, sőt egy egész hónapig tilos volt marhát vágni s marhahúst kiszolgálni. A boldog Svájcnak még teli vannak a kárakatali, de már nem vásárolhatsz egy pár harisnyát, mely a másodszeri felhuzásra ki ne lyukadna, a jó fehérneműek fogytán vannak, a híres „oxford” angol-vásznat nem találod egész Svájcban, a cérna, melyet az idegenek, a makák-nak eladnak, oly rongy, hogy amint tübe fűződ elszakad, a havisajtgyed oly parányi, hogy egyszeri étkezésre elfogyaszott, igaz ki jó zammata.

A régi termelési rend megbuktott s évtizedekbe fog kerülni, amíg felépíthető helyébe az újat, amíg teljesen összeppan a vergődő kapitalista világ és káakakul helyébe a temnelni tudó kommunista rend.

Nem pár hónapos nélkülözésekre kell tehát elszánni magunkat. A mostani éhség-pánik, minden veszedelme mellett, — még nem komoly és a mai áruhány még nem utolsó rettenete a selyes időknél. A béke még nem jelent megvalást. Ha a béket köntünk, az nem béke, hanem csak békefikció lesz, — mintahogy a háború fikcióját tartotta fenn velünk szemben a fegyverszünet megkötése óta az entente, — mert kiszámíthatatlan időköz hadiállapotban marad még az egész lezülött és újja születni akaró világ. Lenin mondotta a polgári Ludovic Naudeau-nak, amikor pár hónapja a Kremen meglátogatta: „A tapasztalat azt mutatja, hogy minden emberi csoport kibőnleges utakon halad a szocializmus felé. Minden nép megészti szocializmus tortáját. Kétféle az a nagy igazság, hogy a régi világ többé nem állhat fenn. A háború által elvetett

gazdasági helyzet kélrelehetlenül összerokad. Ha élünk még egy kissé, órási dolgokat tránk meg, amelyek mellett mindaz amit eddig láttunk, csak gyermekjáték!”

Böblön György.

Milyen lenne az új Magyarország?

A déli határokat még nem is ismerjük. Nem gondolnám, hogy szórakozottsághól fejejtette el megsürgönyözni Clemenceau, hanem azért, hogy fokozza gondjainkat és nehézségeinket. De feltéve, hogy a déli határokat aránylag a legkedvezőben állapítják meg, ha ugyan a párisi békekonferenciával és Magyarországgal kapcsolatban lehet a kedvező szót használni, feltéve, hogy még a Bácskából is visszakapunk valamit, tegyük fel, hogy Baranyából, Somogyból visszavonják a jugoszláv csapatokat, milyen lesz akkor az új Magyarország, megélhet-e, termelhet-e, életképes-e? És a vizsgálódásnál ne vegyük alapul az ország mostani helyzetét, gazdasági viszonyait. Most elpusztult, lezülött, tönkrement, lerongyolódott minden. A négy éves háború, a kapitalizmus züllesé tönkretett mindent. A föld ki van zsarolva. Szenkív, nyersanyagunk nincs. Állatállományunk megfogyatkozott és ma már ott tartunk, hogy a haszonállatot felültük és most a tenyésztőrszóból táplálkozunk. Röviden: nem a mostani lerongyolódott, nyomorult állapotot vegyük alapul. Mi lényegében agrárország vagyunk. En nagyon optimista vagyok és az a meggyőződésöm, hogy néhány év alatt — négy, öt esztendőre gondolok — teljesen rendbe jövünk a mezőgazdasági termeléssel, hamarosan elérjük a háború előtti termelési ered-

ményeket és igen rövid idő alatt túlhaladjuk a békeesztendőik terméseit. Nem lesz nehéz dolog megfelelő módszerekkel. Áldozatkészséggel, a művelési módok forradalmasításával, a nagyüzeműs termelés intenzívvé tételeivel hatalmasan felokozni a termésátlagot. Nem a mostani állapotot vettem tehát a számitásnál alapul, hanem az 1911. évet, 1911. közepes jó esztendő volt és boldog lehetnénk, ha rövidesen elérnők az 1911-es eredményeket.

Mekkora lesz az új Magyarország és mennyi lakosa lenne? Komoly népszámlálás 1910 óta nem volt, de ha figyelembe is vesszük azokat a retentív pusztulásokat, amiket az imperialista háború okozott a határai és líthoni népességirtással, akkor is körülbelül nyolc millió lakosa maradna az új Magyarországnak. Az új Magyarország területe 105.746 négyzetkilométer lenne. *Mosi nem is akarok arról beszélni, hogy a Párisban megállapított határokról még Clemenceau is elismeri, hogy bizonyos kiigazításokra szorulnak, különös tekintettel a vasútvonalakra is. Amennyire a békekonferencia imperialista mohóságát ismerjük, lényegesebb javításokra nem számíthatunk. A kérdés tehát az, hogyan éljen meg ezen a 105.746 négyzetkilométeren nyolc millió ember?

Egy ország életképességét három alapvető tényező szabja meg. A buza, a szén és a vas. Virágzó csak az az ország lehet, amelynek van buzája vagyis ennyivalója, szene és vasa, vagyis a két legfőbb ipari nyersanyaga. Ha egyik tényező hiányzik, akkor azt kell kutatni, hogy a másikból van-e annyi feleslege, amivel meg tudja vásárolni a hiányzóit. Anglia, Németország, Belgium nem termelnek annyi élelmiszert, amennyire szükségük van, de a szén és vas sokszorosán pótolja ezt a hiányt. Olaszországnak deficitje van szénben, de az idegenforgalom és egyéb

főlöleg: folytán mégis annyira egyensúlyban tudott maradni. A régi Magyarország deficités volt szénben, ipar-cikkekben, de sóval, gabonával, állat-kivitelrel egyensúlyozni tudta a hiányt. Hogy a gyalázatos gazdálkodás folytán az Amerikába kivándoroltak pénz-küldeményei is, keltek az egyensúlyhoz, az más kérdés.

Az első kérdés tehát az, hogy az új Magyarországnak lesz-e elegendő élelmiszere? Erre vonatkozólag a következő adatok sorakoztathatjuk fel: Azon a területen, amelyet az új határok megjelölnek, 1911-ben termelt:

buzából	24.698.466 mm
rozsból	8.622.893 mm
árpából	8.048.000 mm
zabból	4.318.000 mm
tengeriből	10.470.259 mm
burgonyából	17.600.000 mm

Gyümölcsben, zöldségben, fűszerekben elég gazdag a megmaradó terület. Selgemenyésztésben, méhésztben is az ország produktívabb része maradna meg. Cukorrépát is lehetne bőven termelni, de a cukorgyáraink közül a hatvanit kivéve igazán teljesítőképes alig maradván. Bor a megmaradó területen 2.800.000 hektoliter termelt, dohány pedig 475.023 mm. (A dohánygyáraink nagyobb része kezünkön maradt.) Erdő dolgában katasztrófális a határmegállapítás. Mindössze 1 millió 349.994 hektár erdőterület maradna a megszükkített Magyarországi területén és a legsilányabb, legrosszabb erdők. Ezek az erdőségek még tízfázal sem tudnának ellátni bennünket, nem is szólvá a bányafáról, épületfáról, faiparunk nyersanyagáról. A régi Magyarország egyik legnagyobb gazdaságforrása volt a fa, az új Magyarország koldus lenne fában.

Állatállomány dolgában a keserves lenne a helyzet. A vágómarhaszükséglet Erdély és a Felvidék látta el, és az tetle lehetővé az exportot is. A sertés a Bácskában és a Bánáthban bízott. Esztendőkon keresztül koplaltálni kellene a városokat, amíg a kis Magyarország városait el tudná látni bussal nem is szólvá az exportról.

Általában azonban a buza, az élelem kérdése — a koplálás, nyomor, szenvedés borzalmas — átmeneti évei után — megoldható lenne. Egy ország megélhetésének egyik tényezője meg van.

Marad a vas és szén problémája. Salgótarján, Tala, Pereces, Dorog, Vörösvár, Pécs (ha tudniük Baranya nálunk marad) képtelenek szénrel ellátni még a kis Magyarországnak legprimitívebb szükségleteit is. Szénünk nem lenne sem fűtésre, sem a forgalomhoz, nem is szólvá az ipar szükségletéről. Az állam gazdasági életfeltételének a másik tényezője — a szén — hiányzik tehát.

Az északi határ olyan rettenetesen van megállapítva, hogy vásáretelepeink, kohóink majdnem kivétel nélkül Csehszország börtökába kerülnek. Nem lenne vasunk. Egy ország gazdasági létfeltételének harmadik tényezője — a vas — majdnem teljesen hiányoznék az új Magyarországból.

Azt lehet arra felelni, hogy majd behozunk szénét és vasat. De még ha a legnagyobb optimizmussal is nézünk megőzdaságunk fejlődése elé — én optimista vagyok és példátlan fejlődést várok — még ha abszolúte bízunk is iparunk teljesítőképességében — én feltétlenül bízom — akkor is bizonyos, hogy mezőgazdaságunk, iparunk a legmegfelezültebb erőfejlesztés mellett sem tud annyit termelni, hogy a szenet, vasat, fűt. sőt. ruházati cikket meg is tudjuk fizetni. Miből, hogyan, mivel fizessünk? Az új Magyarországra retentív terhek várnak, az imperialista háború következtében. Hogyan, miből fedezze ezeket a terheket? Gazdasági életképtelen, torz, beteg, halálra ítélt tehát ez az új Magyarország.

Az élethez csak egy tényező van meg számárna. Minden egyéb hiányzik. Nincs olyan kormány — akár fehér, akár vörös, akár kapitalista, akár szoci-

alista, — amely itt enni tudna adni a tömegeknek, amely munkát tudna adni a tömegeknek.

A nyomor, koldusság, kalandorság tüzfészeke lenne az új Magyarország. Rosszabb Macedóniánál is.

Magyar Lajos.

Caillaux a börtönben

Párisban szocialista körökben egy lapot terjesztenek titokban, melynek címe a „La Vaque”, (A Hullám). Ezt az újságot Brizon radikális szocialista képviselő szerkeszti, ugyanaz, aké néhány hónapja a francia kamarában cseszen kritizálta Franchet d'Esperey durva és kardesüretelő magatartását s kijelentette, hogy tárgyalni kellene a magyarokkal.

A La Vaque-ot a Clemenceau-kormány természetesen üldöző bator és szókimondó hangja miatt. Ez érdekes lap legutóbbi számban hosszabb cikket közölt Caillaux-ról, a volt francia miniszterelnökről, aki még mindig vizsgálati fogságban van.

Caillaux 16 hónapja tartóztatják le és állapota egyre rosszabbra fordul a fogságban. Nál igazságügyminiszter elutasította a kezelőorvosok javaslatát, akik át akarták szállítani egy rabkórházba és Caillaux továbbra is megmarad az eldígi nemesben, amelyet hozzáértők szerint az ő korában lévő ember nem képes sokáig kibírni.

Az utóbbi időben Caillaux egyenesen Clemenceauhoz fordult, hogy a során enyhítsenek és emlékeztetése idézze azt az időt, amikor ő is politikai fogoly volt.*) de Clemenceau válasza se méltatta a levelet. *Pas de*

*) III. Napoleon alatt a párisi Mazas fogsázházban. A fogság annyira elvette Clemenceau kedvét a politizálástól, hogy Észak-Amerikába vándorolt utána, ahol mint orvos élt és francia leckeákat adott. Ott tanult meg angolul és csak 4 év után jött haza. A fűrdőviz annyira létszaktól szerinte fűrdős után ugy nézett ki, mintha kapucinerrel öntötték volna le.

pitte pour les traitres!, „nincs irgalom a hazárulók számára”, ez a jelszava; kérdés azonban, hogy Caillaux hazáruló-e s hogy Clemenceau nem téved-e, amikor fogságban tart egy embert, aki ellen pozitív bizonyíték nincsen. (A Lipscher leveleit nem lehet komolyan venni; békekövetnek adta ki magát és egyuttal 500 frankot kért kérésben *Caillaux-tól*.)

Clemenceau még mindig abban a hitben van, hogy Caillaux, a méltányos béke barátja, veszélyeztetné a francia imperialista politikát, ha a békekongresszus befejezése előtt helyének szabadlábra, de a valóság az, hogy a fogság annyira megtöri Caillaux-t, hogy sohasem térhet vissza többé a politikai életbe.

Caillaux, aki a párisi Santé-börtönben van a fogva, nagy lelki erővel tűrte sarsát a mult év végéig, de azóta öszszeroskad. Legbensőbb barátja és ügyvédje, Ceccaldi (ejtsd Szekáldi), belháli tavaly a spanyol influenza áldozata és Caillaux, akit politikai barátja elhagyta, teljesen magára maradt. Hetenkint egyszer meglátogatja a felesége, de csak egy börtönfelügyelő jelenlétében beszélhet vele. A letartóztatása napján, 1918 januárjában, teljesen leveletkeztek, hogy felvegyék a méretelt és ujjlenyomatot vettek róla. A cellája semmivel sem külön, mint a közönséges bűnösöké.

Mint vizsgálati fogoly, vendéglőből hozhatja az ebédjét, de csak egy félórát sétálhat naponta a fogház udvarán a többi rabokkal együtt; gyilkosok, tolvajok, politikai foglyok vegyes. Nyakkendő nem viselhet és a cipőszínőreit este elviszi a börtönőr; óvatossági rendszabály Almereyda, a *Vörös Sapa* szerkesztőjének halála óta, akit 1917-ben felakasztva találtak a cellájában. Kivételre kérés gyvanánt, betegségre való tekintettel, megengedték, hogy egy fötet hozhasson meg magának, de egyébként cellája szűk és sivár és az oda beállított W. C. tűrhetetlenül teszi a levegőt, különösen nyári időben. A folyosó komor és masszív bolthajtása hibetellenül levegőleg hatnak a lélekre és Demange, a Caillaux új ügyvédje, aki annak idején Dreyfus-t védte, azt mondja, hogy

valahányszor elhagyja a Santé-börtönt, úgy érzi magát, mintha ölméhányból jönne ki a szabad levegőre.

Caillaux, aki mindössze 56 éves és aki fiatalos és karsus férfi volt a letartóztatása idejében, ittórelmeszedést kapott a fogházban s annyira elidegsedett, hogy az utóbbi hetekben már képtelen volt hosszabb kihallgatást kibírni. A francia kispolgárság és a munkásosztály körében még mindig népszerű a kisembert védő adópolitika, kaja miatt, de az a zimpátia csak tekintben nyilvánulhat meg, mert Clemenceau az ostromállapotot részben fenntartotta Franciaországban és három évi feyházzal büntelt azt, aki a politikai foglyok mellett mer állást foglalni. Maga Ribot, Briand és Viviani sem mernek e zsarnokság ellen fellépni, mert az *Action Française*, Léon Daudet lapja azt írja, hogy hazárulás miatt őket is vád alá kellene helyezni és a rágalmókból, bármily ostoba és rosszhiszemű legyen is, megmarad mindig valami és lehetetlen attól az embernek tisztára mosnia magát.

Ez okozza, hogy a francia elitemberek elkedvetlenedve állanak félre és az ország leheletlenül van kiszolgáltatva a Clemenceau szeszélyes és brudális önkényének.

Téglás Béla.

IDEGEN, de nem előkelő idegen állított be néhány nappal ezelőtt a képviselőház ülteremébe, ahol a Tanácsok országos kongresszusa éppen ülészet. Ifju Hegedűs Sándor, a legendásan rossz szándékú munkák szerzője, minden tövábbi nélkül besietett az ülterembe, ott leült a szovjet-tagok közé és nyugodtan, sőt kissé exaltáltan kezdett jobbra-bárra mosolyogni, integémi és köszönetni. Holott valóban nem tagja a Tanácsok országos kongresszusának, ő csak egy egyszerű és valljuk be, tehetőséglen szpandí szerző. Ugy látszik, szegény igazotat Hegedűs Sándor azt hitte, hogy valamelyik balul végződött premjerén van, úgy haljongott és intégette a karzat felé és a kongresszus tagjait felé, akik azonban — akárcsak a premjerjein a közönség — vonakodtak neki tapsolni. Hamarosan szürevették a betvét és igazotat öszülő fiazelebert

és bizony kivetették az ülteremből, kihallgatták és ifju Hegedűs valóságos sértődötten felelt a hozzá intézett kérdésekre és sohogysen értette a dolgot. Még máig is csodálkozik...

Specialista!

A színházak tájékan harsog mostanában ez a szó, hogy „specialista”, hol diadalmasan, hol mérgesen, hol dühöngve és fogesikorgatva, „Specialista”, szavalják, éneklik és táncolják a színházak táján aszerint, hogy tenorista, hőszerelemes, drámai színész, vagy primadonna-e, aki kimondja ezt a varázsigt. Ridég próbában elbeszélve, az történi nyajas olvasó, hogy a színészeket is kategorizálják, ez a kategorizáló örület kezd immár általánossá válni és most egészen színészekre és színésznőkre került a sor. Ahogy mi értesültünk a dolgról, őt fizetési fokozata osztották a művészeket és művésznőket és a hatodik, illetéleg legelső fokozat az, ha valakire kimondja a teljhatalmu és mindentudó bizottság, hogy „specialista”. Aki specialista, az már boldog, mert a legjobb, a legkitűnőbb színészek és színésznők kerülhetnek csak be ebbe a legelső osztályba.

Mi a színészeknek ezt az osztályozását nagyon igazságtalannak tartjuk mindeneképen, de lehetetlenek és tűrhetetlenek tartjuk abban a formában, ahogy ma történik. Egészen bizonyos, hogy a legnagyobb igazságtalanságotk törtéennek a kategorizálások körül és már idáig is hallottunk nagyon sok olyan esetről, amikor valóban kiváló és legelőrsőgu művészek és művészek kimaradtak a specialistiká kiválasztott osztályból és ugyanakkor közepes és harmadrangú színészek és színésznők bekerültek oda. Ismétljük, önmagában a kategorizálásnak ez a módja helytelen és tarthatatlan, de a konkrét esetek, amelyekről hallunk, egyenesen tűrhetetlenek és azt a látszatot kelteik, hogy nem mindig az objektív igazság erővénysül az osztályozás tekintetében, hanem személyes szempontok, protekciók és ellenszenvek is kifejezése ar, vagy pedig a ka-

tegorizáló műtészek nem értenek a dologhoz. Vagy értenek hozzá, vagy tudomisen mi, de nekem ne kategorizáljanak.

Anélkül, hogy bárkit is meg akarunk támadni a személyében, egész őszintén megmondjuk, hogy mi sem Bánóczy Lászlót, sem Gábor Andort, de még Reinitz Bélát, (aki pedig nagyon szeretünk) sem tartjuk illetékesnek arra, hogy színészek sora és existenciája felett teljhatalmu intézkedjenek és döntsenek és tölük függjön az, hogy valaki specialista, ötödik fokozatba, vagy első fokozatba, vagy harmadik fokozatba tartozik-e? Egész egyszerűen nem tudunk beletörödni abba, hogy Bánóczy László és Gábor Andor a színészek megfellebbezhetetlen és legelsőbb fórumaként járklájának körül a városban és eldönthessék azt, hogy a jövőben melyik színész milyen nagy darab kenyeret ehetik. Ez a kategorizálás, és a specializálás, az egész frivol játék, amit itt folyik, teljességgel tűrhetetlen és csak arra alkalmas, hogy a színészársadalomban lidános és jogos elkeseredést okozon. Legyen már egyszer vége a komédiának!

KARRIER. Egykor a katedrán ült. Fügvetlek szavára, mintha ő lett volna a világ legnagyobb bölcse. Rettegett tőle drukkoló jószágok, mert a büntetőtoig tanára a szigorlatokon kireléhetetlen volt. Aztán leszállt a katedráról és beülcült a pörös bársonyszékbe. Igazsággügyminiszter lett. Kögyelmes ur. Ő gyártotta a törvényeket, még pedig a rossz törvényeket. ő nevezte ki a bírásokat, ő terjesztette fel királyi kegyelemre az elítélteket; borzasztó nagy ur volt. Mikor bejött a Háza, még úgy halngóssal közlekedtek feléje a képviselők. Iesék az arat, jókedvűse, kérietkező tőle valamit? Aztán megbukott, csak egyszerű képviselő volt, aztán az se. Most beiratkozott az egyetemre, orvos-tanhangháló lett. Elsőéves imedikus. Minden reggel pontosan ott van az előadáson és gyórsrárral jégyez. Ő a legnagyobb, ő drukkolt a legjobban, ő a legnagyobb stróber. Ma is úgy néz ki, mint miniszter korában. Fekete pántlikán viseli cvikerét és e pánfikával élénk ellentétben áll az a fehér pántka, amely viszont alul lóg ki a

nadrágból, közvetlenül a cugos cipője felett. Ugye, rá lehet ismerni? Igen, ő az, Bernolak barátja, Balogh Jenő. Sok szerencsét az ifju medikusnak, többet, mint amennyi az öreg politikusnak volt.

A bécsi Eldorádó

— Három hét a volt császárvárosban

II.

A magyar politikai közélet szereplői mozifilmszerűen vonulnak el előttünk: Csógróf Pallavicini György, ez az elegáns nyurga politikai stréber, aki ifju mánás kortársai közül kiemelkedett azáltal, hogy tisztában volt a magyar helyesírás szabályaival s így mi sem természetesebb, hogy „a gyerekből politikus lett, akárhí meglassa”. A Gyuri gróf egyetlen hosszú léptékkel sétál az erősen sütt napról forró faszierten és simára beretvált közönyös arcáról nem olvasd le, hogy egy világ, vagy legalább is egy ország fájdalma dül ifju keblében.

A római Via Umberton levő ősi Pallavicini palota egykori lakói, György urfi régen porladó elődei, bizony mondom sohse hitték volna, hogy leend vala egy ivadéuk, aki a szép sárga citromok hazájából, a Capitolium szent városából átlátálföldik a barbár Magyarországra és fejt nyomandja majdan a magyar honfú bí. No de hát ezek a Pallaviciniek ilyenek. Mitűn Olaszországot már egészen boldoggá csinálták, kiterjesztik áldásukat Árpád földjére is. Nem hiszem, hogy elvetem a sulykot, ha megállapírom, hogy nem rokonszenves kormányforma szes mében a bolsevizm, de az is kétségtelen, hogy éppen oly kevésbé rokonszenves előtte min ten olyan ellenforradalmi akció, amelynek nem ő áll a központjában. A honfú mellett még a feltékenység is győtri és aznap nem eszik, ha exgróf Bathhány Tivadart, vagy Károlyi Gyulát, avagy Zsigonyi Vilmost jelölik meg a jövő embereiként az ellenforradalmi saron.

Legutóbb örömleni csaláji eseményben volt része, amennyiben svájci számkivételtségéből megjött apósa, a Duci

gróf, rövidebben exgróf Andrásfy Gyula, aki egy hosszú élet minden küzdelméi rászánta, hogy egy rövid napig a monarchia külügyminisztere lehessen. Ő legalább elmondhatja, hogy siker koronázta törekvéseit s igazán nem ő a hibás, hogy oly gyorsan át kellett adnia helyét az osztrákok saját külön külügyminiszterének.

Kissé megkopva, szokásánál is jobban meggörnyedve sétál a Ringen és sok szívvelséggel köszön vissza az őt köszöntő honfitársaknak, akik mind valami biztató-bizalmas mosollyal üdvözlik, mintegy jelezvén, hogy ne féljen ő excellenciája addig, amíg őket látja, mert szembeszállanak ők Bécsben minden pesti veszedelemmel.

Antrásy kedveléssel legelteti szemét az ő nyáján s amikor Héderváry Lohel is utána szalad, hogy üdvözölje, akkor megnagyvással konstalítja, hogy ő majster, áll Buda meg.

Újpesti derék Lehelje napközben olasz lírákra váltja verejtékkel szerzett és még nagyobb verejtékkel Bécsbe cipel pénzt. Esténtékn pedig a tórképet tanulmányozza, hogy az esetre, ha Bécs is bekajna a bolsi, tisztában legyen az Olaszországba vezető legarívdebb úttal. Utazhatik szabadon, mert ő már szerzett magának jószávság passzuszt s letagadja, hogy valaha is féldeváry volt.

Hamar rájött, hogy a bécsi ellenforradalom nem áizlet s emely Turinba reklám-emigránsnak.

Kossuth apánk szent porai boecsiság meg neki ezt a kegyeletstést, s turinai ugysem fogják ezt neki megboecsjítani.

Politikai jelesink közül Laehne Ifugó volt államtitkár arról nevezetes Bécsben, hogy kikutatta, hol lakik volt minisztere, Buza Barna és négy kerülettel odébb vett lakást, nehogy találkozzék vele. Károlyi Mihálynon kívül Buzát gyűlöli a legjobban, noha röviddel ezeltűt Károlyn kívül csak Buzát sorolta barátai közé. (Károlyi sose volt büszke erre a barátságára.)

Bajuszát leborotváltatta, hogy könnyebben ehesse a számuzezés kenyerét, mások szerint, hogy Buza Barna fel ne ismerje és meg ne vágja.

Laehne nagyon haragszik a mánás ellenforradalmárookra, rossz nyelvek szerint azért, mert egyetlen mánás ellenforradalmi illésre sem hívják meg, saját kijelentése szerint azért, mert ő csak polgári kormány állat látja biztosítva Magyarország jövőjét. Ő így ellette magát. Ellette magát a jövő polgári alakulás számára, mint ahogy asszonyaink a régi jó időben a dunsztost ellették télire.

— *Magnáswirtschaft nem lesz többé Magyarországon* — rikácsolja puhykavórosen s mitűn ez a jótállás különösebb rizikóval nem jár, nyugodjunk bele.

Magyarország legkisebb és az első közt is utolsó földmívelésügyi minisztere, a földosztó Buza Barna, az Erzherzog Karl-t boldogítja jelenlétével s napközben a szálloda halljában írja leveleit. Nagyön kiterjedt levelezési köre lehet, mert ahányszor arra jártam, mindig ott áll az írőasztal előtt és írt, írt, mintha csak a „Magyarország” című lap számára írna ellenszámlára.

Milyen jó is annak a Magyarországnak, hogy megszabadult az excellenciás kollégia vezércikkétől és milyen jó annak a földnek, hogy nem ez a barna buza a patrónusa.

Hát őn mióta kommunista? — szót Buza egy ízben a bécsi tárgyalásokra kiküldött bizottság egyik tagjához, akivel az utcán össetalálkoztam.

Az a *tervezés inspirált erre, hogy önből Magyarországon földmívelésügyi miniszter lehetett* — volt az epés válassz, mely a szivélyesen indult társalgást derékba törte.

De azért meglátszik Grajta is, hogy miként annak előtte a lengyel, egy ő is busul hona állapottján. Esténtékn ott ül egy körűti kis vendéglő terraszán és amilyen kicsi, olyan nagy a kripli sőr előtte.

A nagy földosztó melázza ül a kripli mögött s aighanem az jár az eszében, hogy kár volt az a nagy darab magyar földet úgy elosztani, hogy az ő számára már egy esipetnyi sem jutott rajta.

Az „Imperial” elegáns éttermében Kállay Tamásra bukkanunk, aki kemolyan szemére veti a Tamácskor-

mánynak, hogy neki nem ad munkaalakalmat a lojgozók társadalomban, holott ő szivesen rendelkezésbe bocsájtaná műtörténeti tárgyakban és régiségek megbecsülésében és osztályozásában való förtasságot.

Bizony isten meg kellene tenni ezt a sziveséget ennek a derék Kállay Tamásnak, mert miűdig „munkás ember” volt és az ilyenekben messze érezhető a hiány a pesti piacon.

Szürke zakkóban van s uj életet akar kezdeni, szakítván múltjával, amelyhez alig néhány politikai páfordulás köti. Gyere haza Tamás, minden meg van bocsátva! Mintha rendkívül sürgős dolga volna, úgy rohan keresztül az utcákon exgróf Sigray Antal, a förendházban tartott önképzőkari dadogásairól ismert politikus. A „Tóni gróf” az első forradalom idején azzal főzte meg Károlyi Mihályt, hogy kimegy Angliába és magyszerű angol és amerikai relációjú révén megteremti az egyenes összeköttetést a Károlyi-kormány és az angol és amerikai kormány között. És noha sógora mr. Gerard, Amerika egykori berlini nagykövete és felesége Gould lány, mindigse csak Svájcig jutott s így nem sikerűlt sem egyenes, sem görbe összeköttetést létesítenie az entente-hatalmasságok és Károlyi között. A második forradalom Bécsbe szölitotta a politikai ambiciótól duzzadó főrocskákat, akinek tehetséges legény már volt, de nagyképtűs kevés. Eleinte sokat szerepelt az ellenforradalmi akciókkal kapcsolatban, de mostanában, hogy a honfúbanon kívül *anyagi bajok* is győtrik, mintha kevesebb aktivitást fejtené ki.

A magyar lovaregylet volt igazgatósági tagja csak a napokban vágott meg egy hookmarkert 40.000 korona erejű s egy látszik, ez az akció felémlesztette még megmaradt energiját.

A Goullok és Gerardok messze vannak Bécsből és a mánások hitelegyen lábón áll e lefűt gavallérhoz hasonló városban.

A legjobban igazolja ezt az a tény, hogy az ifjabb mánások közül öten együttes aláírással ellátott 100.000 koronás váltót nem tudnak Bécsben elhelyezni, holott azelőtt a bécsi uszora-

7. 188

sok boldogan állottak rendelkezésükre. A tatai hitbizomány egykori ura *gróf Eszterházy Ferenc* is ott szerepel az alatrők között, de a leggyesebb pénzügynökök sem tudtak valahogy felhajtani még oly elszánt uzsorást sem, aki az öt fenyv nevű mágnásarrának akárcsak egy fillért is kölcsönözne.

Ott lebzselnek Bécsben korgó gyomorral és gondterhesen százezernyi magyar hold volt birtokosai s *olcsó vegeváránus kosztos tengődnek* és szivessékvártélyokban hálnak. Pedig van odafent olyan, fajtájukból való is, akinek ma is sok pénze van, mint például *Károlyi László*, herceg *Festetics Tassilo*, gróf *Mikes Armin*, de ugy látszik, a mágnások ismerik egymást és nem kölcsönöznek egymásnak.

Az ismert társadalmi here, gróf *Csekönics Gyula*, a magyar lovaregylet kormányhatóságilag kidobott exelnök is Bécsét boldogítja nagybecsű jelenlétével és kétségbeesett kísérletekkel tett, hogy budapesti szégyenletes kiebrudalása után a bécsi *Jockey Clubban* jusson vezető pozícióhoz. De itt is pechje volt.

Az osztrák kormány éppen ugy, mint a Károlyi-rezsim alatt a magyar kormány tette, felszólította az osztrák *Jockey Clubot teljes demokratizálásra* s ilyen körülmények között, ennek a lehetetlen autokratának nem sok esélye volt az érvényesülésre.

Még megpróbálta ugyan, hogy belekönfarkodik az osztrák *Jockey Club* ügyébe, de az osztrák versenyklubtulajnosok oly élesen állást foglaltak ellene, hogy sietve szedte sátorfáját és elutazott Bécsből valamerre, ahol melegebben süt a nap, ahol kevésbé ismerik és ahol nagyobb kártyapartik vannak. Hiába, aki ugy megszokta a közéleti tevékenységet, mint *Csekönics Gyula* gróf, az nem töltheti tétlenül az idejét. Ő a munka embere. A társadalmi kiegyenlítés világfolyamata alatt is folytatja tanulmányait a színes kartonlapok egymással való viszonyának tanulmányozásáért.

A sok százmillió *Mikes Armin* gróf, a híres famikes, szerényen az „Opernkeller” törzsvendége s ijedten számolgatja, hogy mennyivel többet kell most

már költenie, mert hogy nejenek sikeresül *paraszt menyecskének öltözve átkelni a határon* s szerencsésen befutni a bécsi kikötőbe. Nem esett még szó *Szemere* Miklósról, aki a *Sacher* szállodában levő lakosztályában súlyos beteg fekszik s látva állapotát, aligha hihető, hogy akármilyen akcióiban aktív szerepe lehessen.

Huba egyes leszármazottját bizony alaposan megütötte a guta s hónapok óta az ágyát őrzi. Lehet, hogy a megsejtés volna, szolgált volna már néhány adag honmentési ideával, de most alighanem a guta köti le minden idejét és gondolatát.

Állandóan nagy udvara van a szakáll-grófnak, *Balthágy Tivadarnak*, aki *litokartás kötelezettsége* mellett közhí veled, hogy az entelete csak akkor látja véglegesen megkoszorúzza a béke művét, ha *ő is bele a magyar miniszterelnök székébe*.

Sohogy sem teszik neki, ami Svájcban vagy Szegeden történni és haragosan rázza fémtekeres szakkálát, ha bárhónnan is kontrat kap az ő saját külön ellenfordaloma.

Pedig most hajban van, a bécsi ellenfordalalmi kassa üres és Szegeden van a dohány.

A pénzügyi helyzetnek ilyenét geografiái eltolódása eltolódást idézett elő az ő lábórban is, melyet egymásután hagynak ott katonái s mennek a pénzszag után Szegedre.

Ugy látszik, az ellenfordalomra is áll a *Monteccuoli-féle tétel*, hogy három kellek kell hozzá: *pénz, pénz és pénz*.

De hát hagyjuk a politikusokat nem zavarjuk őket *anyagi küzdelmeikben* és foglalkozunk kicsit a bécsi magyar társadalom vidámabb osztályával, akik *háromszáz százalékkal érték föl* rövid idő tartózkodásuk alatt a belváros árait, azokkal akik még most is jól élnek, akiknek most is van miből jól élniök. Soraitokban viszonylatjuk a mi derék *hadimilliomosainkat, lánckereskedőinket, kijáróinkat*, akik szép vidáman folytatják Bécsben azt, ami Budapesten csak nemrég hagytak abba, amiért Budapesten csak nagy leleményességgel kerültek el a börtönt vagy az akasztófát.

Ha névsorolvasást rendeznének, alig hiányzana néhány közülük s ha láfod a jöhetőléti kiegészítő gondolat ábrázalatát, nem hinnék, hogy ezek a forradalmak bírszói.

(Folytatjuk)

Markos páter őrtüzei

Ha néfán-nem emlőlközünk Markos páterre, felvilágosításul legyen szabad megjegyezni, hogy országgyűlési képviselő volt és a Herko Páter című antiszemita élénküllő vicclapnak volt a szerkesztője. A volt képviselő és volt vicclapsíró szabad óráiban verseket is költött, anélkül kétségeltlenül jók is volt, ezeket a verseket — mint illatos bokréttát — kötelebe gyűjtötte és „*Katolikus Őrtüzek, költemények és irándalok*” címmel forgalomba is hozta. Be kell vallanunk, hogy soha az életben nem is sejteltük, hogy létezik Markos Gyula volt képviselő, volt szerkesztő, volt páter és volt költő (vajjon hányszak osztályba sorolták a kataszterben?) kártszámunk ilyen című verseskönyve. Nem nagyon vigyáztunk és bizony el-elkerült a figyelőmünk, amikor egy-egy fangoló lehetőség bontogatta szárnyait. Ezekről az őrtüzekről fogalmunk sem volt, pedig „*irándalokra*” már régóta nagy palik vagyunk. Ezért direkt hálával kell adoznunk annak a dohánygyári munkás elvártónőnek aki a minap feltekere el bennünket. Az *elvártónő fején* kemény volt, egyszerű, *diszta* lámpa fésselt és hóma alatt egy zölköltetés könyve csipet. A zölköltetés könyve — mint önké nagyon helyesen kitalálták — Markos páter verseskötete volt. Az ő „*Őrtüzei*”.

A munkáslány elmondta, hogy náluk mostanában ártulják ezt a könyvet, két koronáért mindenki megveheti és még is veszi, mert minden pénzt megér egy ilyen szép kötetű, vastag könyv, amelyben azonküllő még versek is vannak. Kisső ugyan nem nagyon aktuálisak a versek és talán nem is igen alkalmasak munkások köztül való terjesztésre, de mindenesetre van olyan érdekes, hogy pár soron foglalkozni lehessen Markos mester fő tiszteivel.

A kötet első verse „*Ne haragudj*

drága jó királyunk”, címmel nagyon bonárlatosan kifejté, hogy a

*I-on szent oltárán mindig a király volt
Aki ezertől meggyőződöttunk
Milyen oltárán ő szikláként megállott,
Kinek Isten után legelőőbb eszénge,
A hon szent oltárán mindig a király volt.*

Ez még rendben volna, mert miért ne legyen Markos mester a magyar-szabó szövetség ilyen loyális kijelentései, amikor ez neki nem kerül pénzbe, sőt pénzt is kap érte. Aligha azonban nem lehet belelenni, ahogyan ez a Markos a nemzeti egység bomlását megindekolja „*A vén cimbalmos*” című művében:

*Zsidó, német! Ő az ur na,
Ő áll rá ma a nyakunkra —
Bontuk nemzeti egységünk,
Ezért nincs is diésőgőnk,
Kipélt-kopott vén cimbalom,
Ezért oly bús ma a dalom.*

Elemben azonban csak ott van Markos, a költő, amikor utóéletellen írójába belevisz a magasabb politikát, „*Wekerle Sándor*” című kuzon notájában például ezt a szakaszt követeli el:

*Mit akar bár most Wekerle
Egy újabb tervet?
Mi nagyon szépen köszönjük
Ezt a köser elvet.
A szűk már elég nagy ur
Ugyis e harcban . . .
Most jöjjön négre egy magyar
Isten igazában!*

Hogy a zölköltetés nem éppen szerető Herko-Markos (szerényen zsidó!), azt egyből látni *„Vázsonyi (Véts.) Vilmos urho”* című verse s bizonyítja, amelyben ekképp pengeli hangját:

*Vázsonyi ur, mondja csak ön, kérem,
Nem Lembergből jött papia ide?
Mindháromnál mindig beljebb-beljebb,
Merege Pest van, az ország nyája . . .
Vagy legelőbb a kedves nagybaba
Hányzser felhűt, amíg jött, dereszt?
Am applátszik, tiszteit Pátes: urf.
Hogy ön rég el is felelte ezt!*